

Lagmann Hjelm-Hansen slår fast hva Feldmann-saken gjaldt.

Klar redegjørelse som må slå en pel gjennom en mengde misforståelser.

Fagdommerne var forberedt på lagrettens kjennelse.

Feldmannsaken har reist en storm over landet, — og stormen hadde sikkert hatt atskillig beskjednere dimensjoner om ikke store deler av offentligheten gjennom avisdiskusjonen er kommet så sterkt i villrede om hva saken egentlig gjaldt. En slik forvirring er formodentlig enestående i vår retts-historie.

Utfallet av saken har vært nyttet til sterke angrep på jurysystemet, og lagmannen er endog kritisert fordi fagdommerne ikke nyttet sin adgang til å sette kjennelsen til side og bringe saken inn for nytt lagmannsting.

Lagmann Hjelm-Hansen har i en klar og nøktern form gitt en uttalelse til «Vårt Land» om viktige sider ved saken. Det blir her slått en pel gjennom en mengde av de misforståelser som gjør seg gjeldende. Og ingen kan tale med større autoritet i denne saken enn nettopp han.

Lagmannens uttalelser lyder:

Først må jeg gi en liten orientering om saken. Den var som kjent av helt usedvanlig karakter og jeg tør si meget vanskelig. At drapet var begått av de tiltalte var helt på det rene allerede ved disses egen sikkerlig uforbeholdne tilståelse hva selve gjerningen angikk. Etter alle lands straffelover gis det imidlertid straffrihetsgrunner, nemlig samtykke, som imidlertid ikke gjelder når det handles om drap, nødverge og såkalt nødtilstand. Hvor vidt en straff-befriende omstendighet foreligger, må avgjøres etter de konkrete omstendigheter og den hele situasjon i handlingsøyeblikket.

VAR SITUASJONEN FORTVILT?

Etter skuddaffæren i Skjeberg den 23. oktober 1942 var de tiltalte og deres medarbeidere i flyktningetransporten jagd av Gestapo, hird og tysk militær. Jakten gikk over hele Østfold og særlig i Trøgstad. Midt oppe i denne hektiske jakten kommer Feldmanns til Løvestad. De tiltalte fant situasjonen fortvilt. Ble Feldmanns funnet, var ikke bare den livsviktige transportruten og organisasjonen utsatt, men de tiltalte selv, deres foreldre, søsken og en rekke personer som hadde deltatt i flyktningetransporten ville blitt fengslet og etter all sannsynlighet torturert og drept. Etter å ha overveldt alle andre utveier som de i sin opprevne tilstand, utslitte og nervøse

som de var, kunne tenke seg, fant de at Feldmanns måtte bort og besluttet å ta deres liv.

Dette er de tiltaltes forklaring, deres motiv, deres eneste unnskyldning. De mener selv de var i ytterste nød og fare. Disse guttene som sammen med andre, med livet i hendene og under uhørte anstrengelser hadde reddet hundrer og atter hundrer fra fengsel og tortur, var på bristepunktet etter at det ulykksalige skuddet var falt på toget til Halden. Slik lød de tiltaltes forsvar.

LAGRETTENS VURDERING

Lagretten fant altså at her forelå en akutt nødtilstand som gjorde de tiltaltes handling i lovens forstand nødvendig og berettiget. Om denne vurderings riktighet vil det måtte råde tvil. Men hos dem som var til stede under de sju dagers rettsforhandlinger, var det nok en overveiende forventning om frifinnelse. Det er nevnt at retten (lagmannen og de to meddommere) kunne ha benyttet lovens adgang til å tilside-sette kjennelsen.

Det spørsmål var inngående drøftet før kjennelsen falt. Man fant det utilstedeilig. Her gjaldt saken mer et almen-menneskelig etisk problem, enn et særlig juridisk spørsmål. Det gjaldt, om de noensinne — i tilfelle her — kunne ofres litt for å redde andres liv og andre store interesser under de tilstander som da rådet i vårt okkuperte land hvor det pågikk en stille, men bitter krig.

Om man hadde en kompetent, allsidig sammensatt jury, hvorav to kvinner, flere var gamle øvde lagrettemenn, ordføreren, tidligere skoleinspektør og stortingsmann, en mann med et langt livs virke i betydningsfulle offentlige stillinger, en mann som var vant til å lede rådslagninger og voteringer. Å til-

(Fortsatt 8. side)

ANSETTELSE I AKER

Som assistenter ved regnskaps- og lønningsavdelingen er ansatt Marit Brien og Elsa Tallaksrud. Som distrikts-gartnerere er ansatt Sverre Eriksen, Aksel Kristiansen, Leif Borch Michelsen, Eugen Paulsen og Knut Klausen, og som assistent for avdelingsgartneren ved nyanleggene ble ansatt Sverre Pedersen. Som kontorassistent ved formannskapet kontor er ansatt Else Braathen. Som bedriftshygieniker ved Aker helseråd er ansatt distriktslege H. Th. Sandberg.

Lagmann Hjelm-Hansen

(Fortsatt fra 2. side.)

sidesette en slik lagrettes kjennelse i en sak som denne, ville være et misbruk og en lavorlig krenkelse av juryen og jurydomstolen. Hvorvidt lagrettens kjennelse var forsvarlig, om den var enstemmig og hvorvidt rettens medlemmer var enige i utslaget, hører ikke hit, og det ville ikke passe for meg i min stilling å forsvare eller kritisere lagretten.

LAGRETTENS GRUNN KLAR

Det er sagt at man ikke kan vite hva lagretten har lagt til grunn for frikjennelsen. Men det må i dette tilfelle være klart. Den fant at de tiltalte med grunnanså seg og sine nærmeste utsatt for en umiddelbar og uavvendelig fare, nemlig fare for fengsling, tortur og død og for opprulling i videre ledd av den livsviktige flyktningeorganisasjonen. Denne fare har de på handlingstiden i den panikkartede situasjon funnet «særdeles betydelig» og overveiende i forhold til drapet av de to offer. Hvorvidt denne de tiltaltes vurdering var berettiget, var det lagrettens oppgave med veiledning i en utførlig, mer enn timelang rettsbe-læring å avgjøre.

Hva spørsmålet av tyveri angår, var betingelsen for å felle at de tiltalte i gjerningsøyeblikket hadde vinnings-hensikt. Dette fant lagretten ikke be-vist. Noe annet er, om de tiltalte er skyldig i underslag, nemlig for senere å ha besluttet å beholde pengene m. v. og bruke dem til egen fordel. Dette kunne etter tiltalen ikke avgjøres i denne sak.

JURYSYSTEMET UANGRIPELIG?

Til et angrep på jurysystemet, egner denne sak seg neppe. Til fellende avgjørelse i den store meddomsrett kreves minst 5 av de 7 stemmer. Ingen kan vite hvilke utslag en meddomsrett ville komme til. Under begge systemer kan gjøres feil, fordi det er mennesker som handler, og feilprosenten kan vel være omtrent den samme. Det er ikke bare jurydomstolen som f. t. er ute i hardt vær, sier lagmannen da han er ferdig med sin orientering om denne spesielle sak.